

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης»

(2015/C 195/04)

Εισηγήτρια:	Η κ. Cristina MAZAS PÉREZ-OLEAGA (Ισπανία/ΕΡΡ), Υπουργός Οικονομικών, Φορολογίας και Απασχόλησης της Αυτόνομης Περιφέρειας της Κανταβρίας
Έγγραφο αναφοράς:	Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης
	COM(2014) 477 final

I. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Η πολυμορφία και η ολοκληρωμένη προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς

1. εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανακοίνωση «Προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς», διττός στόχος της οποίας είναι, πρώτον, να αξιολογήσει τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη της πολιτιστικής κληρονομιάς και, δεύτερον, να επισημάνει το γεγονός ότι η Ευρώπη βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή, δηλαδή ότι πρέπει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω μιας στρατηγικής, σφαιρικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης. Η ΕτΠ επικροτεί ιδιαίτερα την έμφαση που δίδεται στην ανακοίνωση σχετικά με τη σημασία που έχει η αξιοποίηση των ευκαιριών οι οποίες προωθούν την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καθώς και το γεγονός ότι ζητείται η πλήρης χρήση των πόρων των ευρωπαϊκών ταμείων για την πολιτιστική κληρονομιά. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών και ιδεών απαιτεί την καθιέρωση, από το τοπικό έως το ευρωπαϊκό επίπεδο, στενότερης και πιο συντονισμένης συνεργασίας, και για τον σκοπό αυτό προτείνει τη συνεργασία της·

2. αναγνωρίζει το επιτυχημένο έργο που επιτελεί εδώ και καιρό το Συμβούλιο της Ευρώπης όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά και ζητεί να διατηρηθεί η στενή συνεργασία τόσο σε επίπεδο νομοθεσίας όσο και σε επίπεδο πρακτικών. Σχετικά με το θέμα της επικοινωνίας, η ΕτΠ εφιστά την προσοχή στη σύμβαση πλαίσιο του Φάρο για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που προστατεύει όλες τις μορφές πολιτιστικής κληρονομιάς που υπάρχουν στην Ευρώπη και οι οποίες από κοινού αποτελούν την κοινή βάση της μνήμης, της αμοιβαίας κατανόησης, της ταυτότητας, του αισθήματος του ανήκουν και της δημιουργικότητας ⁽¹⁾. Παράλληλα, η ΕτΠ παρακολουθεί με προσοχή το παγκόσμιο Φόρουμ της UNESCO για τον Πολιτισμό και τις πολιτιστικές βιομηχανίες, οι στόχοι του οποίου συνάδουν με τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών, σύμφωνα με την οποία ενδείκνυται, στο πλαίσιο του προγράμματος ανάπτυξης μετά το 2015, η πλήρης ενσωμάτωση του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με πλήρη σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας ⁽²⁾.

3. τονίζει τον σημαντικό ρόλο που πρέπει να διαδραματίσουν όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, με την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων, για την προστασία και τη στήριξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις προκλήσεις του εικοστού πρώτου αιώνα όσον αφορά την ανάδειξη του ρόλου της πολυμορφίας της πολιτιστικής κληρονομιάς προς όφελος της οικονομικής ανάκαμψης. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας «η Ένωση σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς» ⁽³⁾. Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους και την αρχή της επικουρικότητας, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά ⁽⁴⁾. Από την πολιτιστική, ιστορική και κοινωνική πολυμορφία θα προκύψουν οι καινοτομίες του μέλλοντος στον οικονομικό, επιστημονικό, πολιτιστικό και πολιτικό τομέα, καθώς και στην καθημερινή ζωή·

⁽¹⁾ Σύμβαση πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς για την κοινωνία, Faro, 27 Οκτωβρίου 2005.

⁽²⁾ Δήλωση της Φλωρεντίας με τίτλο «Πολιτισμός, Δημιουργικότητα και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Έρευνα, Καινοτομία, Ευκαιρίες» — Τρίτο Παγκόσμιο Φόρουμ της UNESCO για τον πολιτισμό και τις πολιτιστικές βιομηχανίες (FOCUS) 4 Οκτωβρίου, 2014.

⁽³⁾ Άρθρο 3, παράγραφος 3 της ΣΕΕ.

⁽⁴⁾ Άρθρο 167 της ΣΛΕΕ

4. τονίζει ότι η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας, ότι συγκροτείται από το σύνολο των, υλικών, άυλων και φυσικών πόρων, αγαθών και γνώσεων που αποτελούν κληρονομιά του παρελθόντος, και ότι μπορεί να βοηθήσει στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας των δήμων, των πόλεων και των περιφερειών και να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020, καθώς και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί κοινή αξία, κοινό αγαθό, που εάν αναγνωρισθεί, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός οράματος για το μέλλον. Η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αξιοποίησή της και η διασφάλιση της βιωσιμότητάς της συνιστούν κοινή αποστολή, ευθύνη και στόχο. Σχετικά με την προστασία και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των κρατών μελών της ΕΕ, η ΕτΠ συμφωνεί με την ανακοίνωση που υπογραμμίζει τη σημασία του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΚ ⁽⁵⁾, τον κανονισμό (ΕΚ) Νο116/2009 σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών ⁽⁶⁾, καθώς και την οδηγία 2014/60/ΕΕ σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος κράτους μέλους·

5. θεωρεί ότι ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς παραμένει υποτιμημένος. Πράγματι, το μερίδιο των κρατικών ενισχύσεων για τους στόχους που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά εξακολουθεί να μειώνεται. Δεδομένου ότι η πολιτιστική κληρονομιά υπερβαίνει την απλή οικονομική αξία και οι πραγματοποιούμενες οικονομικές περικοπές μπορούν να αποβούν επιζήμιες, είναι απαραίτητη η αναζήτηση νέων τρόπων χρηματοδότησης για τη διατήρηση της μεγάλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εκ τούτου, η ΕτΠ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόοδο που σημειώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσον αφορά τα νομοθετικά μέτρα, τη διεύρυνση —στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις— το πεδίο εφαρμογής του γενικού κανονισμού περί απαλλαγής κατά κατηγορία ⁽⁷⁾ για τις ενισχύσεις που προωθούν τον πολιτισμό και τη διαφύλαξη της κληρονομιάς· με την εξέλιξη αυτή αναγνωρίζεται, αφενός, η σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ως παράγοντα δημιουργίας θέσεων εργασίας και, αφετέρου, ο ρόλος της ως φορέα ταυτοτήτων και αξιών που διέπουν μια κοινωνία, δύο χαρακτηριστικά που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη χορήγηση των κρατικών ενισχύσεων·

6. εκφράζει τη δυσaréσκειά της για το γεγονός ότι δεν γίνεται καμία αναφορά στη φυσική κληρονομιά ως αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επικροτεί εν προκειμένω τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 651/2014 ⁽⁸⁾ της Επιτροπής, ο οποίος αναγνωρίζει σαφώς ότι «επειδή η φυσική κληρονομιά είναι συχνά ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση της καλλιτεχνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η διατήρηση της κληρονομιάς κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να νοείται ότι καλύπτει και τη φυσική κληρονομιά που συνδέεται με την πολιτιστική κληρονομιά ή έχει αναγνωριστεί επίσημα από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές ενός κράτους μέλους·»

7. επικροτεί την εισαγωγή, στην πρόσφατα αναθεωρημένη οδηγία 2014/52/EU για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ⁽⁹⁾, της ιδέας βάσει της οποίας είναι σημαντικό να λαμβάνεται επίσης υπόψη ο πιθανός αντίκτυπος των δημόσιων και ιδιωτικών έργων στην πολιτιστική κληρονομιά. Οι εν λόγω διατάξεις της ΕΕ ενδέχεται να ενθαρρύνουν τα μέτρα που υιοθετούν οι τοπικές αρχές στον τομέα του πολιτισμού καθώς και στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη και σκοπιμότητα προστασίας και διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο των πολύπλοκων σχεδίων τους αστικοποίησης και εδαφικής ανάπτυξης·

8. εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η καταστροφή πολιτιστικής περιουσίας καθώς και οι μη εξουσιοδοτημένες ανασκαφές και το λαθρεμπόριο πολιτιστικών τεχνουργημάτων απειλούν τη βιωσιμότητα και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και παραμένουν ζήτημα που απαιτεί συλλογική δράση σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Η δράση αυτή απαιτεί ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας και στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη της ΕΕ καθώς και τις υποψήφιες και τρίτες χώρες. Η ΕτΠ επιδοκιμάζει την καθιέρωση του συστήματος πληροφόρησης για την εσωτερική αγορά (IMI), που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2012, και προσβλέπει στη δημιουργία ιδιαίτερης ενότητας στο σύστημα IMI ειδικά προσαρμοσμένης στα πολιτιστικά αγαθά, έτσι ώστε να διευκολύνεται η εφαρμογή της οδηγίας 2014/60/ΕΕ·

⁽⁵⁾ Το άρθρο 36 της Συνθήκης προβλέπει απαγορεύσεις ή περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων για την προστασία εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία.

⁽⁶⁾ Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 116/2009 του Συμβουλίου σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών, θεσπίζει διατάξεις προκειμένου οι εξαγωγές πολιτιστικών αγαθών να υπόκεινται σε ενιαίους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Στα πολιτιστικά αγαθά περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, άμεσα προϊόντα ανασκαφών, ευρήματα ή αρχαιολογικοί χώροι εντός ενός κράτους μέλους.

⁽⁷⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (Όσον αφορά τις ενισχύσεις για επενδύσεις υπέρ του πολιτισμού και της διαφύλαξης της κληρονομιάς: 100 εκατομμύρια ανά έργο· όσον αφορά τις ενισχύσεις λειτουργίας για τον πολιτισμό και τη διαφύλαξη της κληρονομιάς: 50 εκατομμύρια ευρώ ανά επιχείρηση).

⁽⁸⁾ Αιτιολογική σκέψη 72.

⁽⁹⁾ Οδηγία 2014/52/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/92/ΕΕ σχετικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον.

9. θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την έλλειψη δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τη συμβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην οικονομική ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή. Ενθαρρύνει, επομένως, τη δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής βάσης δεδομένων, στην οποία θα μπορούσαν να συμβάλουν τα διάφορα σχέδια που αναπτύσσονται προς αυτή την κατεύθυνση ⁽¹⁰⁾. Ενθαρρύνει επίσης την ανάπτυξη προτύπων που να μπορούν να αποτελέσουν τη βάση αναλύσεων κόστους-οφέλους οι οποίες να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την έκταση της οικονομικής και κοινωνικής συμβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς, και να επισημαίνουν το πραγματικό όφελος αυτής της κληρονομιάς που χρησιμεύει ως βάση για τη λήψη πρόσθετων μέτρων διαφύλαξης.

10. υποστηρίζει την Ανοικτή Μέθοδο Συντονισμού (ΑΜΣ) στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ατζέντας για τον πολιτισμό επειδή συγκροτεί την πολιτιστική συνεργασία μέσω στρατηγικών στόχων και διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των κρατών μελών, τη διάδοση των καλών πρακτικών και την αμοιβαία μάθηση. Η ΕτΠ προτείνει να εξεταστεί, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η δυνατότητα εκπροσώπησης της ΕτΠ από το 2015 στις ομάδες εργασίας που προβλέπονται από το νέο πρόγραμμα εργασίας για τον πολιτισμό. Η ΕτΠ επαναλαμβάνει, επίσης, την ανάγκη διεξαγωγής συστηματικών διαβουλεύσεων των εθνικών εκπροσώπων με τους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς, προκειμένου τα θέματα αυτά να προετοιμαστούν με τη βέλτιστη δυνατή ενημέρωση ⁽¹¹⁾ και να εξασφαλιστεί ότι η εμπειρογνομosύνη, οι γνώσεις και η πείρα που έχουν συσσωρευτεί σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο καθώς και οι δημιουργικές και καινοτόμες προτάσεις σχετικά με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα σε βασικούς τομείς θα αξιοποιηθούν μέσω της διάδοσης των ορθών πρακτικών.

Πολιτιστική κληρονομιά και ταυτότητα

11. τονίζει ότι η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της τοπικής, περιφερειακής, εθνικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας. Η διαφύλαξη και η προστασία της, καθώς και η ενίσχυση της κοινωνικής ταυτότητας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο αποτελούν βασικούς παράγοντες βιωσιμότητας, οι οποίοι θα εξασφαλίσουν τη διατήρηση των αξιών της ΕΕ για τις μελλοντικές γενιές και τη μακροβιότητα των παραδοσιακών ιδιοτήτων και γνώσεων. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι επικεντρωμένη στην κοινωνία και διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς αποτελεί πηγή οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής. Συγχρόνως, η εξοικείωση με την πολιτιστική κληρονομιά σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο θα πρέπει να καταστεί αναπόσπαστο μέρος όλων των επίσημων προγραμμάτων σπουδών.

12. τονίζει ότι οι τοπικές πολιτιστικές αξίες — η καλλιτεχνική, η λογοτεχνική, η αρχιτεκτονική και η οπτικοακουστική δημιουργία, η δημιουργική εργασία, ο σύγχρονος πολιτισμός, η βιοτεχνία, η λαογραφία, η αρχαιολογική, ιστορική, θρησκευτική και εθνογραφική κληρονομιά, οι διάλεκτοι, η μουσική, τα τρόφιμα και η γαστρονομία, τα τοπικά και φυσικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, η εμπειρογνομosύνη και οι παραδοσιακές γνώσεις, η τεχνογνωσία, οι ζωντανές παραδόσεις, κ.λπ. — συνδέονται στενά με την ταυτότητα, η οποία έχει τις ρίζες της στην υλική, άυλη και φυσική κληρονομιά των κοινοτήτων. Η ΕτΠ υπενθυμίζει ότι η ανάπτυξη του πολιτισμού σε τοπικό επίπεδο ενισχύει την ταυτότητα μιας πόλης ή μιας περιοχής και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της, ο δε συνδυασμός των διαφόρων ταυτοτήτων, με βάση τον αμοιβαίο σεβασμό, συντελεί στην οικοδόμηση της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα πολιτιστικά προϊόντα που δημιουργούνται με αυτόν τον τρόπο παράγουν μια μοναδική τοπική αξία. Αυτοί οι πολιτιστικοί παράγοντες είναι σημαντικοί και σε ευρωπαϊκό επίπεδο ⁽¹²⁾.

13. υπογραμμίζει ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά είναι αυτή που προσδιορίζει την ταυτότητα μιας περιοχής και ότι η αξιοποίησή της προάγει την περιφερειακή ανάπτυξη. Στο πλαίσιο της διασυνοριακής και διακρατικής συνεργασίας παρατηρούνται πολλές καλές πρακτικές όσον αφορά την ανάπτυξη στρατηγικών που βασίζονται σε άυλους πολιτιστικούς πόρους. Με επίκεντρο τη μοναδικότητα και την ιδιαιτερότητα, οι εν λόγω πρακτικές στρέφουν την προσοχή σε αυτό για το οποίο μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι και ταυτόχρονα ενισχύουν την τοπική ή περιφερειακή ελκυστικότητα από πλευράς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων ⁽¹³⁾ και συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

14. σημειώνει ότι η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς συμβάλλει στην ενίσχυση της αίσθησης της ταυτότητας μέσω της αναγνώρισης της αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, της ενίσχυσης του αισθήματος του ανήκειν, της σύνδεσης με την έννοια της διαμόρφωσης του χώρου και της εκτίμησης της σημασίας της. Τούτο μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της κοινωνικής εταιρικής σχέσης, καθώς και των δομών συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ενώ η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να δώσει ώθηση στην κοινωνική οικονομία. Σε αυτό το πλαίσιο, κρίνει σημαντική την ανταλλαγή εμπειριών με άλλα μέλη στον τομέα της καταγραφής και της ολοκληρωμένης προστασίας της τοπικής κληρονομιάς.

⁽¹⁰⁾ Το έργο που αναφέρεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Η πολιτιστική κληρονομιά μετρά για την Ευρώπη: προς ένα ευρωπαϊκό δείκτη για την Πολιτιστική Κληρονομιά» μπορεί να χρησιμεύσει τα μάλα στη συλλογή, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δεδομένων σχετικά με συναφή θέματα, καταγράφοντας στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής χαρτογράφησης τα αποτελέσματα των ερευνών που διεξάγονται σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό και/ή τομεακό επίπεδο.

⁽¹¹⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽¹²⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽¹³⁾ Για παράδειγμα, όσον αφορά τη διακρατική συνεργασία, στο έργο «Cultural Capital Counts» (2011-2014) συμμετέχουν δέκα περιφέρειες έξι χωρών της Κεντρικής Ευρώπης με κοινό στόχο την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τις παραδόσεις, τις γνώσεις και την τεχνογνωσία, και αξιοποιώντας την πολιτιστική τους κληρονομιά, στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας. Το έργο, που συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ, υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος «CENTRAL EUROPE».

Η πολιτιστική κληρονομιά ως οικονομικός πόρος

15. θεωρεί σημαντικό η πολιτική της βιώσιμης ανάπτυξης της πολιτιστικής κληρονομιάς να έχει θετικό αντίκτυπο βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα για τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και της ποιότητας της ζωής στη συγκεκριμένη περιοχή. Η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να αποτελέσει κινητήρια δύναμη για τον σχεδιασμό της τοπικής και περιφερειακής χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και την ανάπτυξη των δημιουργικών βιομηχανιών, και να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη διευρύνοντας την πρόσβαση σε πολιτιστικά αγαθά. Ένα σημαντικό στοιχείο της ανταγωνιστικότητας είναι το άνοιγμα σε καινοτόμες λύσεις διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς που να εφαρμόζονται και μέσω συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα·

16. τονίζει την ανάγκη να ενσωματωθούν καλύτερα στην αναθεωρημένη στρατηγική Ευρώπη 2020 ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς, ο πολιτισμός, η δημιουργικότητα και οι σχετικές εμβληματικές πρωτοβουλίες και να διασφαλιστεί η συνθεώρηση στη στρατηγική των στοιχείων που μαρτυρούν τη συμβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην οικονομία·

17. κρίνει αναγκαίο να διατεθούν περισσότεροι πόροι για τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας που έχουν σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά στον προϋπολογισμό των νέων ταμείων (π.χ. ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ) και προγραμμάτων (π.χ. το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» και το 7ο ΠΠ) της ΕΕ, ώστε η πολιτιστική κληρονομιά να ενταχθεί καλύτερα στον νέο δημοσιονομικό κύκλο της ΕΕ (2014-2020)· επικροτεί κυρίως την χαρτογράφηση των δράσεων για την πολιτιστική κληρονομιά στις πολιτικές και στα προγράμματα της ΕΕ⁽¹⁴⁾· συνιστά να αξιοποιηθούν πλήρως οι πόροι της ΕΕ για την ανάπτυξη και την εφαρμογή τοπικών και περιφερειακών στρατηγικών σε δημιουργικούς και καινοτόμους στόχους. Παραμένει επίσης σημαντικό να δημιουργηθούν βέλτιστες συνέργειες μεταξύ των ταμείων και των προγραμμάτων της ΕΕ προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητά τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμβάλλει σε αυτό με τις κατευθυντήριες γραμμές της όσον αφορά τον συντονισμό, τις συνέργειες και τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων, του προγράμματος Ορίζοντας 2020 και άλλων προγραμμάτων της ΕΕ που διαχειρίζεται άμεσα η Επιτροπή στον τομέα της έρευνας, της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας⁽¹⁵⁾·

18. τονίζει ότι, στο πλαίσιο της ανάπτυξης της περιφερειακής οικονομίας και των στρατηγικών και προγραμμάτων περιφερειακής, εδαφικής και αστικής ανάπτυξης, συνιστάται θερμά να ληφθούν υπόψη η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών πόρων που είναι φορείς αξιών, η επιβάρυνση που μπορεί να αντέξουν το περιβάλλον και οι περιφέρειες, καθώς και τα θέματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος. Οι παρεμβάσεις, τα μέτρα και τα εργαλεία που σέβονται το περιβάλλον και τη φύση και είναι αποτελεσματικά από ενεργειακή άποψη —τα οποία θα μπορούσαν να αποτρέψουν τις επιπτώσεις των φυσικών (π.χ. πλημμύρες) ή των ανθρωπογενών καταστροφών— έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην αποτελεσματικότητα της ανάπτυξης που βασίζεται σε τοπικά και περιφερειακά πλεονεκτήματα·

19. κρίνει σημαντική την αξιοποίηση της ανάπτυξης της κτιριακής κληρονομιάς, η οποία μπορεί να προσδώσει νέες λειτουργίες στους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της αστικής ανάπλασης και να συμβάλει, με την υποστήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, στη δημιουργία απασχόλησης και θέσεων εργασίας. Η επαγγελματική αξιοπιστία της αποκατάστασης κτιρίων αυξάνει όταν η παρέμβαση πραγματοποιείται όχι μόνο με παραδοσιακά υλικά, αλλά με παραδοσιακές και με σύγχρονες τεχνικές. Οι εν λόγω γνώσεις, καθώς και τα ιστορικά έγγραφα, πρέπει να διαφυλάσσονται και να μεταδίδονται, στο πλαίσιο της επαγγελματικής κατάρτισης. Θα υπάρχει ζήτηση στην αγορά για καταρτισμένο και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Υπάρχουν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, πολλές βέλτιστες πρακτικές για την υποστήριξη και την προώθηση ενός δημιουργικού περιβάλλοντος, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της πολιτιστικής πολυμορφίας και την ενσωμάτωση των πολιτιστικών στρατηγικών στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της στρατηγικής Ευρώπη 2020, η δε Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών συμβάλλει στη διάδοση των γνώσεων και στην ανταλλαγή εμπειριών στον τομέα αυτό. Αυτές οι προσεγγίσεις και τα πρακτικά μοντέλα ευνοούν τον σχηματισμό ενός βιώσιμου πολιτιστικού οικοσυστήματος με την ενθάρρυνση της δημιουργικής επιχειρηματικότητας·

20. επικροτεί το γεγονός ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο της οικονομικής αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, προβάλλει την ευρωπαϊκή κατασκευαστική βιομηχανία και τις επενδύσεις στο ιστορικό περιβάλλον, που δημιουργούν θέσεις εργασίας και συμβάλλουν στην έναρξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων· ενθαρρύνει τους ΟΤΑ να συμμετέχουν στη διαχείριση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των ιστορικών κτηρίων, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι δημόσια, και να τα αξιοποιήσουν με διάφορους τρόπους ώστε να αποκομίζονται έσοδα και να εξασφαλιστεί η διατήρηση και η βιωσιμότητά τους· επισημαίνεται ότι το πρόγραμμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης αποτελεί επίσης μια σημαντική συμβολή της Ένωσης στη διαφύλαξη και την αναπροσαρμογή της διάστασης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο της οποίας μια σειρά από ιστορικές τοποθεσίες και αστικές περιοχές θα μπορούσαν να αναγεννηθούν παράλληλα με τις διαδικασίες διαχείρισης και προβληματισμού σχετικά με τη βιομηχανική κληρονομιά και τις εγκαταλελειμμένες βιομηχανικές εκτάσεις·

⁽¹⁴⁾ European Commission — Mapping of Cultural Heritage actions in European Union policies, programmes and activities, (Ευρωπαϊκή Επιτροπή — Χαρτογράφηση δράσεων για την Πολιτιστική Κληρονομιά σε πολιτικές, προγράμματα και δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης) http://ec.europa.eu/culture/library/reports/2014-heritage-mapping_en.pdf

⁽¹⁵⁾ Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes — Guidance for policy-makers and implementing bodies, (Ενεργοποίηση των συνεργιών μεταξύ των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, του Ορίζοντας 2020 και άλλων προγραμμάτων της Ένωσης για την έρευνα, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα — Οδηγίες για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους φορείς υλοποίησης) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

21. επισημαίνει ότι οι ΟΤΑ, ως η πλησιέστερη στους πολίτες διοικητική βαθμίδα, πρέπει να αναλάβουν πρωταγωνιστικό ρόλο όσον αφορά την ανάπτυξη ευθύνης για την προστασία του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος, τη θετική αλλαγή νοοτροπίας και την κινητοποίηση των πολιτών προς αυτή την κατεύθυνση. Η τακτική παρακολούθηση της κατάστασης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς πρέπει να αποτελεί κοινή πρακτική· οι αρχές οφείλουν επίσης να ενθαρρύνουν τη διάδοση των πρακτικών συντήρησης και την κατάρτιση των υπαλλήλων και των ιδιοκτητών μνημείων·

22. τονίζει εκ νέου ότι σε όλα τα επίπεδα, η πολιτική για τις ΜΜΕ πρέπει να λαμβάνει υπόψη και να προσαρμόζεται σε διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα με στόχο τη μεγιστοποίηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη (όπως βιομηχανίες πολιτιστικής και δημιουργικής παραγωγής) ⁽¹⁶⁾·

23. σε όλους τους τομείς της πολιτιστικής κληρονομιάς, συνιστάται η ενθάρρυνση της συμμετοχής των ιδιωτικών κεφαλαίων, πράγμα που απαιτεί τόσο την παροχή φορολογικών κινήτρων όσο και τη διαμόρφωση μιας υπεύθυνης κοινής γνώμης σε σχέση με τη διαφύλαξη της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς· υπενθυμίζει ότι ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζει συχνά καταλυτικό ρόλο στην προαγωγή του πολιτισμού στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης μέσω χορηγιών ή άλλων μορφών στήριξης, αλλά ότι οι ΟΤΑ μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη βέλτιστη αξιοποίηση αυτής της συνδρομής ⁽¹⁷⁾·

Πολιτιστικός τουρισμός

24. είναι πεπεισμένη ότι η πολιτιστική κληρονομιά συνιστά ισχυρή κινητήρια δύναμη για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη του συνόλου του πληθυσμού και ότι δημιουργεί σημαντικά υλικά αγαθά, χάρη στην προώθηση ενός βιώσιμου, ποιοτικού και υπεύθυνου πολιτιστικού τουρισμού, η ανάπτυξη του οποίου στηρίζεται στην υλική και άυλη κληρονομιά των τοπικών και περιφερειακών κοινοτήτων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι έχει πλέον καθοριστική σημασία να δημιουργηθούν συνέργειες ανάμεσα στις στρατηγικές υπέρ του βιώσιμου τουρισμού και τις τοπικές και περιφερειακές επιχειρήσεις των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, με στόχο την υποστήριξη της μεγέθυνσης της οικονομίας και της αύξησης της απασχόλησης, καθώς και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στον πολιτισμό·

25. επισημαίνει, ωστόσο, ότι έχει μεγάλη σημασία η επίτευξη της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ εξάπλωσης του πολιτιστικού τουρισμού και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς·

26. όσον αφορά την αξιοποίηση του πολυλειτουργικού δυναμικού της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφιστά την προσοχή στις πολιτιστικές διαδρομές, είτε στο εσωτερικό μιας χώρας είτε πέραν των συνόρων της, οι οποίες, με τη συμμετοχή του πληθυσμού και όλων των ενδιαφερομένων φορέων, προσφέρουν αξιόλογη συμβολή στη διάδοση των τοπικών και περιφερειακών αξιών, ενώ παράλληλα συντελούν, κατά πολύπλευρο τρόπο, στην απασχόληση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και στη λειτουργία των επιχειρήσεων (παρασκευή και μεταφορά τοπικών προϊόντων, καταλύματα, εστιατόρια κ.ά.). Οι διαδρομές με βάση —ή συνδετικό στοιχείο— μια θεματική οργάνωση ⁽¹⁸⁾ συχνά συνδέουν τουριστικούς προορισμούς, κοινότητες, λιγότερο γνωστά χωριά, ενισχύοντας έτσι την ποικιλία της τουριστικής προσφοράς και την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου (αρχιτεκτονική, τοπία, γαστρονομία, άυλη κληρονομιά). Οι πολιτιστικές διαδρομές (μονοπάτια, ποδηλατόδρομοι κ.λπ.) μπορούν επίσης να συμβάλουν σημαντικά στη βελτίωση της υγείας του πληθυσμού·

27. σημειώνει ότι, στο πλαίσιο του πολιτιστικού τουρισμού που συνδέεται με τη γαστρονομία, οι τοπικές σπεσιαλιτέ θεωρούνται σημαντικό πολιτιστικό στοιχείο, που προσελκύει τουρίστες χάρη στα τοπικά και παραδοσιακά εδέσματα και γεωργικά προϊόντα. Τονίζει ότι η βιώσιμη παραγωγή τροφίμων και τα μέτρα για την προστασία της ποικιλομορφίας της τοπικής και περιφερειακής γαστρονομικής κληρονομιάς συμβάλλουν στη δημιουργία νέων βιώσιμων θέσεων εργασίας που θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και στην τοπική και περιφερειακή συνοχή·

⁽¹⁶⁾ CdR 151/2011 fin.

⁽¹⁷⁾ CdR 401/2011 fin.

⁽¹⁸⁾ Λόγου χάρι ο «δρόμος της Σίσι» (Αυστρία, Γερμανία, Ουγγαρία και Ιταλία), που συνδέει πύργους, αρχοντικά, πάρκα και καφενεία που έχουν σχέση με την Ελισάβετ, αυτοκράτειρα της Αυστρίας και βασίλισσα της Ουγγαρίας.

28. τονίζει τη σημαντική προστιθέμενη αξία των προγραμμάτων ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας για τη διασυννοριακή διαφύλαξη και στήριξη της πολιτιστικής κληρονομιάς: με την κατάργηση των συνόρων, εξασφαλίζουν μεγαλύτερη προβολή στην Ευρώπη και τις περιφέρειες, τις πόλεις και τα χωριά της, χάρη στην τοπική και περιφερειακή συνεργασία· από άποψη πολιτιστικού τουρισμού, προωθούν το εμπόριο τοπικών προϊόντων, ενώ από άποψη κλάδων της δημιουργίας συμβάλλουν στην ανταλλαγή δεξιοτήτων και γνώσεων, στην ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας και στη διάνοξη νέων αγορών. Βοηθούν στην πρόληψη της εξαφάνισης των παραδοσιακών δεξιοτήτων και της λαϊκής τέχνης που αντιμετωπίζουν δημογραφικές προκλήσεις ⁽¹⁹⁾. Η ΕτΠ θεωρεί σημαντικό οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές ανάπτυξης να συμβάλλουν επίσης, στα πλαίσια της διεθνικής συνεργασίας, στην κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή, μετατρέποντας τις αξίες της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς σε τουριστικό προϊόν και εφαρμόζοντας καινοτόμες και δημιουργικές επιλογές·

Η πολιτιστική κληρονομιά στην κοινωνία της πληροφορίας

29. αναγνωρίζει ότι μια από τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής ψηφιακής στρατηγικής είναι η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των ιστορικών μνημείων της Ευρώπης, η διάθεσή τους σε ηλεκτρονική πρόσβαση και η διαφύλαξή τους για τις επόμενες γενεές, ένας τομέας στον οποίο έχει ήδη σημειωθεί πρόοδος ⁽²⁰⁾. Όταν αναθεωρείται η συνολική προσέγγιση και ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς, πρέπει να υπάρχει μέριμνα για την προσέλκυση νέου και ευρέος κοινού, χάρη στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η τεχνολογία και στην προσφυγή στα νέα μέσα επικοινωνίας, καθώς αυτό ευνοεί τη δημιουργία κοινοτήτων, την ανταλλαγή και την αύξηση των γνώσεων, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, τη μάθηση και την έρευνα· εκτιμά ότι η ψηφιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν, παράλληλα, δυνατότητες καινοτομίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας· οι καινοτόμοι κλάδοι της δημιουργικότητας και το ψηφιακό πολιτιστικό υλικό που τίθεται στη διάθεσή τους ενισχύονται αμοιβαία·

30. τονίζει ότι τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες και οι χώροι αρχαίων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνοχής όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά. Στην κοινωνία της πληροφορίας του 21ου αιώνα, πρέπει να αναπτυχθεί ένας προβληματισμός σχετικά με τον ρόλο και το μέλλον των τοπικών βιβλιοθηκών —η χρηματοδότηση και η διαχείριση των οποίων, σε πολλά κράτη μέλη, εξαρτάται από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)— σε σχέση με τη δυνατότητα πρόσβασης και διάδοσης της γνώσης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Κατά τον σχεδιασμό του υλικού για τις νέες υπηρεσίες και τα αναδυόμενα ψηφιακά μέσα, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αποκλειστικά τα οικονομικά κριτήρια, αλλά και οι κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες ⁽²¹⁾. Οι διαλέξεις, τα προγράμματα κατάρτισης και οι επισκέψεις μελέτης που πραγματοποιούνται με την ευκαιρία της αδελφοποίησης πόλεων, θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην ανταλλαγή εμπειριών για την αναζήτηση σύγχρονων επιλογών και ορθών πρακτικών·

31. θεωρεί καθοριστικό τον ρόλο των έργων της ΕΕ για την προώθηση της ψηφιοποίησης και τονίζει τη σημασία της πλατφόρμας Europeana, που συγκεντρώνει και διαθέτει στο διαδίκτυο ψηφιοποιημένο υλικό των ευρωπαϊκών βιβλιοθηκών, μουσείων και χώρων αρχαίων, με στόχο να τεθεί στη διάθεση όλων η πολιτιστική και επιστημονική κληρονομιά της Ευρώπης. Αναγνωρίζει ότι τα ζητήματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τη διασαφήνιση των επιγραμμικών δικαιωμάτων εξακολουθούν να συνιστούν πρόκληση και τάσσεται υπέρ της θέσπισης νομικού πλαισίου για την ψηφιοποίηση·

32. αναγνωρίζει ότι η κινηματογραφική κληρονομιά —η κινηματογραφική δημιουργία ως πηγή ενημέρωσης σχετικά με την ευρωπαϊκή ιστορία και κοινωνία— αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και, συνεπώς, είναι ευκατὰ να αξιοποιηθεί καλύτερα το παραγωγικό και το πολιτιστικό δυναμικό της. Όσον αφορά την ψηφιοποίηση των ταινιών και τη διάθεσή τους στο διαδίκτυο, εξακολουθούν ακόμη να υπάρχουν φραγμοί ⁽²²⁾. Εξάλλου, ο κινηματογράφος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην απεικόνιση της πολιτιστικής και πολιτισμικής παράδοσης του κάθε λαού. Δεδομένου ότι η ψηφιακή επανάσταση και το οικονομικό βάρος κινδυνεύουν να επιφέρουν μόνιμες μεταβολές στην τοπική και περιφερειακή κινηματογραφική παραγωγή, η ΕτΠ επαναλαμβάνει το αίτημά της για κοινές προσπάθειες και ανάπτυξη της συνεργασίας ώστε να αποτραπεί η εξαφάνιση των μικρών κινηματογραφικών αιθουσών ⁽²³⁾, ενώ προτρέπει τους ΟΤΑ να κάνουν χρήση των κονδυλίων της Ένωσης που προβλέπονται για τον εκσυγχρονισμό των συνοικιακών κινηματογράφων·

⁽¹⁹⁾ Για παράδειγμα, η «ακαδημία της χειροτεχνίας» (Ουγγαρία, Σλοβενία): η επισφαλής κατάσταση στην οποία βρίσκονταν τα επαγγέλματα της βιοτεχνίας, της χειροτεχνίας και της λαϊκής τέχνης υπήρξε το έναυσμα για το πρόγραμμα αυτό: τα προγράμματα κατάρτισης γι' αυτά τα επαγγέλματα προσήλκυαν ολοένα και λιγότερους ενδιαφερόμενους και ορισμένες τέτοιες σχολές είχαν κλείσει. Το πρόγραμμα ανέστρεψε την τάση, δημιούργησε νέες ευκαιρίες για τους νέους και συνέβαλε στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, με τη συμμετοχή περίπου χιλίων επιχειρηματιών.

⁽²⁰⁾ Survey Report on Digitisation in European Cultural Heritage Institutions 2014 — Θεματικό δίκτυο ENUMERATE (Ιανουάριος 2014).

⁽²¹⁾ CdR 104/2010 fin.

⁽²²⁾ Εφαρμογή της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την κινηματογραφική κληρονομιά και την ανταγωνιστικότητα των συναφών δραστηριοτήτων της κινηματογραφικής βιομηχανίας — Τέταρτη έκθεση προόδου (Επιτροπή — ενδιάμεση έκθεση 2012-2013), 1η Οκτωβρίου 2014.

⁽²³⁾ CdR 293/2010 fin.

33. τονίζει τη σημασία της απόκτησης ψηφιακών ικανοτήτων από πολύ νεαρή ηλικία, μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε η νέα γενιά να διαθέτει κατάλληλα μέσα για να ωφεληθεί πλήρως από τους νέους τρόπους πρόσβασης στον πολιτισμό και να είναι καλύτερα προετοιμασμένη για τις θέσεις εργασίας του μέλλοντος· ειδικότερα, πρέπει να παρασχεθεί κατάλληλη συνδρομή στη νέα γενιά, αλλά και σε ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες της ψηφιακής μετάβασης ⁽²⁴⁾.

Ένταξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κοινωνία

34. χαιρετίζει το γεγονός ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής αναγνωρίζει τα αποτελέσματα των προγραμμάτων και πρωτοβουλιών της Ένωσης με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης στην κοινωνική αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς και την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου. Συμφωνεί ότι το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και ο θεσμός της πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης αποτελούν πρωτοβουλίες που προβάλλουν τον πλούτο, την ποικιλία και τις κοινές πτυχές των ευρωπαϊκών πολιτισμών ⁽²⁵⁾, και υπογραμμίζει την υποχρέωση των υποψήφιων πόλεων να καταρτίσουν ειδικό πολιτιστικό πρόγραμμα, σε συνάρτηση με τους διαθέσιμους τοπικούς και περιφερειακούς πόρους, και να του προσδώσουν μια σημαντική ευρωπαϊκή διάσταση, γεγονός που έχει μακροπρόθεσμη θετική επίδραση στον πολιτιστικό τομέα και στη διοργανώτρια πόλη ⁽²⁶⁾. Αξίζει να υπενθυμιστεί ότι η αντίληψη της κοινωνίας σχετικά με την αξία της ευρωπαϊκής κληρονομιάς ως παράγοντα ανάπτυξης μπορεί να βοηθήσει στη θέσπιση τυποποιημένων δεικτών σε ευρωπαϊκή κλίμακα, βάσει των οποίων θα είναι δυνατή η στάθμιση του αντίκτυπου του τομέα αυτού στην κατά τόπους οικονομία και στη δημιουργία και διατήρηση της απασχόλησης·

35. Εκτιμά ότι ο ορισμός «Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς», όπως προτάθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽²⁷⁾, θα μπορούσε να βοηθήσει ώστε η γνώση της πολιτιστικής κληρονομιάς να αγγίξει ένα ευρύτερο κοινό.

36. αναγνωρίζει τη σημασία του Βραβείου Πολιτιστικής Κληρονομιάς/Βραβείου Europa Nostra της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θεσπίστηκε με στόχο την αναγνώριση ενός έργου αριστείας για την προστασία της κληρονομιάς και τη διάδοση τεχνικών επιτευγμάτων υψηλού επιπέδου, το οποίο εμπνέει τους ενεργούς πολίτες, την κοινωνία πολιτών, τους ΟΤΑ, τα ιδιωτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις σε δράσεις για την αναβίωση ιστορικών μνημείων και τόπων, ενώ αντίστοιχους στόχους έχει και το νέο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη», με ιδιαίτερη έμφαση στις διεθνικές δραστηριότητες στον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας ⁽²⁸⁾.

37. πιστεύει ότι πρέπει να ενισχυθεί η επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις βανδαλισμού μνημείων, του περιβάλλοντος και των καλλιτεχνικών στοιχείων του καθώς και των αρχαιολογικών χώρων.

38. τάσσεται υπέρ της άποψης ότι οι έρευνες στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς συμβάλλουν στη διαφύλαξη, την ανάπτυξη και την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (ΠΠ7), οι πρωτοβουλίες κοινού προγραμματισμού και το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» μπορούν να εξασφαλίσουν τον δυναμισμό και τη μακροπρόθεσμη διαφύλαξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, χάρη στην προώθηση δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών καταστροφών και απειλών. Χαιρετίζει το πρόγραμμα και πλαίσιο δράσης για την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, που πρόκειται να εγκαινιαστεί προσεχώς, και ζητά επ' αυτού να θεσπιστεί μηχανισμός συνεργασίας σε σύμπραξη με τους ΟΤΑ·

39. τονίζει ότι αποτελεί αναγκαιότητα η πρόσβαση όλων στα πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες, με μείωση της ανισότητας ευκαιριών μεταξύ πλουσίων και φτωχών, κατοίκων της πόλης και της υπαίθρου, νέων και γέρων, καθώς και ατόμων με αναπηρία. Τα μέτρα για τον περιορισμό των ανισοτήτων μπορούν να αποφέρουν καρπούς μόνον εάν εφαρμόζονται με τη συνδρομή και τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων και με διεύρυνση των δυνατοτήτων πρόσβασης στις δεξιότητες. Η ισότητα ευκαιριών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της πολιτιστικής δημοκρατίας·

40. θεωρεί σημαντικό να γνωρίσει η νέα γενιά την ίδια της την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά, να συνειδητοποιήσει τη σημασία της διαφύλαξής της και να συμμετάσχει στην προώθηση των πολιτιστικών αγαθών (για παράδειγμα, μέσω των ημερών ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς). Είναι της άποψης ότι, χάρη στις γνώσεις αυτές, θα μπορέσουν να δημιουργηθούν συμπράξεις για τη βιώσιμη αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την υπεύθυνη χρήση του περιβάλλοντος. Συνιστά, στα πλαίσια των ημερών ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, το περιεχόμενο της θεματικής εβδομάδας να προσδιορίζεται κατά τρόπο που να συγκροτεί ένα δίκτυο που θα συνδέει τις πολιτιστικές δραστηριότητες των τοπικών αρχών·

⁽²⁴⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽²⁵⁾ CdR 191/2011 fin.

⁽²⁶⁾ CdR 2077/2012 fin.

⁽²⁷⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη συμμετοχική διακυβέρνηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (2014/C 463/01) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:C:2014:463:TOC>

⁽²⁸⁾ CdR 401/2011 fin.

41. πιστεύει ότι η εθελοντική δραστηριότητα είναι μια πρόσφορη μορφή συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού και ανάπτυξης δημοσίων σχέσεων, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην απόκτηση γνώσεων και την αφύπνιση του ενδιαφέροντος για τον πολιτισμό, ενώ συντελεί στην πρόληψη της περιθωριοποίησης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων·

Συνεργασία και συμμετοχική προσέγγιση

42. για να ενισχυθεί η μακροβιότητα, η ανάπτυξη και η προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, η ΕτΠ θεωρεί σημαντικό να διαφυλάσσονται και να αξιοποιούνται κατά τρόπο βιώσιμο οι εγγενείς αξίες της και να επιτευχθεί η συνεργασία και ανάπτυξη των ΟΤΑ και των θεσμών με αρμοδιότητες επί της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς, κατά προτίμηση με συστηματοποιημένο τρόπο, πράγμα που ενδέχεται να αποδειχθεί χρήσιμο για την παροχή κατανοητών πληροφοριών στο κοινό. Η συνεργασία είναι συνώνυμο της οικοδόμησης εμπιστοσύνης, της ανάπτυξης επαφών μεταξύ των λαών και της εξεύρεσης κοινών λύσεων για τις κοινές προκλήσεις·

43. υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο των διασυνοριακών αδελφοποιήσεων πόλεων για την αμοιβαία διαδραστική γνωριμία με βάση την εμπειρία, την τοπική και περιφερειακή πολιτιστική κληρονομιά και την ποικιλομορφία της, χάρη στην ενεργό συμμετοχή των πολιτών. Τονίζει, επί του προκειμένου, την προστιθέμενη αξία που προσφέρει σε επίπεδο ΕΕ το πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες», για την ανάπτυξη προγραμμάτων αδελφοποιήσεων και δικτύων πόλεων· χάρη στα έργα μνήμης ευρωπαϊκής εμβέλειας, ενισχύει το πνεύμα ανεκτικότητας και την καλύτερη κατανόηση της ιστορίας και της ποικιλομορφίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δημιουργεί έναν σύνδεσμο μεταξύ της Ευρώπης και των πολιτών. Η ΕτΠ χαιρετίζει επίσης τη συνέχιση του προγράμματος αυτού στο νέο δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ ⁽²⁹⁾·

44. συνιστά να ανταμείβονται οι βέλτιστες πρακτικές σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, που προκύπτουν από συμπράξεις και συνεργασίες μεταξύ ΟΤΑ, πράγμα που θα βοηθήσει επίσης στην ενίσχυση της ταυτότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

45. θεωρεί σημαντικό, σε επίπεδο πόλεων και αγροτικών κοινοτήτων, να χαραχθούν και να ενεργοποιηθούν θεματικές συνεργασίες στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και να ενθαρρυνθεί η ενεργός συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων στη λήψη αποφάσεων, ώστε να προωθηθεί μια αποτελεσματική συμμετοχική διακυβέρνηση. Τονίζει την αξία και τη σημασία της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης ⁽³⁰⁾, η οποία διευκολύνει, μεταξύ άλλων, τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών σε θέματα πολιτικής υπέρ της πολιτιστικής κληρονομιάς, την ανάπτυξη της συμμετοχικής δημοκρατίας, την αμοιβαία μάθηση, την ανάπτυξη νέων μορφών σύμπραξης και διαλόγου, ενώ ενισχύει την αποτελεσματικότητα και τη συνέπεια των πολιτικών στους διάφορους τομείς που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά·

46. η αναβάθμιση της σημασίας του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι μακρόπνοη διαδικασία και αφορά το σύνολο των φορέων της κοινωνίας. Η ΕτΠ είναι της άποψης ότι, για να επιτευχθεί μια τέτοια αλλαγή νοοτροπίας, πρέπει να αυξηθεί ακόμη περισσότερο το μερίδιο του πληθυσμού που αισθάνεται ότι το ζήτημα τον αφορά, κι αυτό μπορεί να γίνει, μεταξύ άλλων, εάν περιοριστούν οι κοινωνικές ανισότητες, αναπτυχθούν οι τοπικές κοινότητες, ενισχυθούν οι δυνατότητες συμμετοχής στην κοινωνία, δημιουργηθεί ένα άνοιγμα προς τους νεωτερισμούς και αναπτυχθούν οι αναγκαίες δεξιότητες ώστε να μπορούν όλοι να συλλάβουν, να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τις ικανότητες καινοτομίας και τις πολιτιστικές αξίες· εκτιμά ότι αποτελεί κοινή ευθύνη η μέριμνα, με τη συμμετοχή όλων των παραγόντων, για την απόκτηση ανταγωνιστικών γνώσεων και παιδείας, ως αναγκαίων στοιχείων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων με τις οποίες καλείται να αναμετρηθεί η ΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕτΠ χαιρετίζει και υποστηρίζει το σημείο 28 των συμπερασμάτων του Συμβουλίου υπουργών πολιτισμού της 25ης Νοεμβρίου 2014, σύμφωνα με το οποίο εξετάζεται το ενδεχόμενο καθιέρωσης ενός Ευρωπαϊκού Έτους αφιερωμένου στην πολιτιστική κληρονομιά. Αυτό θα μπορούσε να προάγει την πραγμάτωση των κοινών στόχων εντός ενός πανευρωπαϊκού πλαισίου·

47. τονίζει τον σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο πολιτισμός στις εξωτερικές υποθέσεις, για την υπέρβαση των διαφορών και την αναγνώριση των κοινών αξιών που μοιράζονται οι λαοί. Ζητά, επομένως, να προβληθούν περισσότερο οι πολιτιστικές σχέσεις υψηλού επιπέδου και σημειώνει, επ' αυτού, τις πρόσφατες προσπάθειες συμπερίληψης της «πολιτιστικής διπλωματίας» στις εξωτερικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως μέσω της προπαρασκευαστικής ενέργειας «Ο πολιτισμός στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ»·

48. τονίζει ότι απαιτείται, επίσης, ενίσχυση της συνεργασίας κατά την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών και αντικειμένων. Καλεί, λοιπόν, τα κράτη μέλη να κυρώσουν τη Σύμβαση της UNESCO του 1970 και τη Σύμβαση του UNIDROIT του 1995 και να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή τους, μέσω της κατάλληλης προσαρμογής του εθνικού τους δικαίου και της ενίσχυσης της αστυνόμευσης και των τελωνειακών ελέγχων στα σύνορα της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 16 Απριλίου 2015

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών
Markku MARKKULA

⁽²⁹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 390/2014 του Συμβουλίου, της 14ης Απριλίου 2014, για τη θέσπιση του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες» για την περίοδο 2014-2020.

⁽³⁰⁾ Χάρτης για την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στην Ευρώπη.